

Studii privind managementul strategic al producătorului de fructe (în Moldova)

REZUMAT

Teza de doctorat intitulată „**Studii privind managementul strategic al producătorului de fructe (în Moldova)**” este structurată în două părți și cuprinde rezumatul tezei (în limba română și în limba engleză), o introducere, șapte capitole și bibliografia. Teza de doctorat prezentată este concepută și structurată în două părți, la care se adaugă concluziile, recomandările și bibliografia.

Partea I are un caracter metodologic și teoretic, vizând stadiul cercetărilor pe plan intern și internațional, considerații generale privind managementul strategic, analiza condițiilor naturale ale zonei cercetate, materialul și metoda de cercetare.

Studiul bibliografiei vizează stadiul cercetărilor în literatura de specialitate din țară și străinătate privind aspectele ce caracterizează satisfacerea cererii de consum a populației la fructe.

Lucrarea de față structurată pe șapte capitole, își propune să abordeze multidisciplinar anumite aspecte ale strategiilor de marketing din domeniul pomiculturii.

Capitolul I tratează probleme privind scopul și stadiul cercetărilor, materialul și metodele de cercetare.

S-au enumerat și analizat o serie de metode și procedee ce au avut ca obiect de studiu strategiile producătorului de fructe, atitudinea consumatorilor privind achiziționarea și consumul fructelor și produselor din fructe, etc. Pentru culegerea și analiza informațiilor s-au utilizat metodele clasice de analiză economică și statistică, precum și metodele economico-matematice de previziune a producției și vânzărilor pentru anii viitori.

Capitolul II a lucrării abordează aspecte teoretice și practice privind managementul strategic, particularitățile și eficiența economică a producției de fructe. Am prezentat în termeni generali rolul strategiei de marketing pentru atingerea obiectivelor firmei; locul strategiei de piață în cadrul politicii de marketing; tipologia strategiilor de marketing și, nu în ultimul rând, însemnătatea mixului de marketing, concretizarea strategiei de marketing.

Capitolul al III-lea tratează piața fructelor – structura, filiere, performanțe atât la nivel național, global cât și în cadrul Regiunii de NE. Am abordat piața Regiunii de NE folosind o seama de criterii și instrumente pentru a-i stabili conținutul concret și dimensiunile sale principale. Numai o corectă evaluare a unor asemenea dimensiuni, între care: structura pieței, localizarea pieței, capacitatea pieței, oferă premisele orientării judicioase a activității economice, raportării eficiente a întreprinderii, exprimată prin prisma raporturilor de piață ale întreprinderii și prin evidențierea principalelor căi de dezvoltare a acesteia.

Capitolul al IV-lea este consacrat analizei comportamentului consumatorului, consumul de fructe lunar și anual pe cap de locuitor în țară și străinătate. Capitolul constituie un exemplu concret de estimare a ofertei și cererii de fructe, pe baza datelor înregistrate în zona de NE a României.

Capitolul al V-lea analizează problematica oportunităților și amenințarilor prezente pe piața fructelor prin prisma analizei diagnostic a zonei cercetate precum și previziunea pe viitor a consumului în funcție de venituri și cheltuielile pe categorii de persoane.

Capitolul al VI-lea face legătura între studiul pieței și strategiile de marketing constituind în fapt esența lucrării. În cadrul acestui capitol s-a făcut un studiu de caz la stațiunea S.C.D.P. IAȘI, analizând situația internă și externă a unității printr-o cercetare tehnică, economică și de piață. În ultima parte se analizează posibilitățile de aplicare a diferitelor strategii adoptate prin aplicarea matricei SWOT.

Capitolul al VII-lea este destinat conceperii unei strategii globale și a unor strategii pe domenii de activitate sau pe subdiviziuni organizatorice (de tipul departamentelor) pentru ca punctele forte ale stațiunii S.C.D.P. IAȘI și principalele oportunități care îi sunt accesibile să nu fie irosite.

Lucrarea conține pe ansamblu, un volum de 271 pagini având la bază 235 de surse bibliografice. Fără pretenția de a fi abordat sub toate aspectele problematica supusă atenției considerăm că prezenta lucrare va constitui un pas în conturarea unui cadru teoretic și practic pentru orientarea opțiunilor de dezvoltare a întreprinderii pomicole.

Pomicultura este o veche îndeletnicire a oamenilor, care marchează un moment deosebit în procesul stabilității comunităților umane, în adâncirea diviziunii sociale a muncii și un pas important în evoluția civilizației societății omenești.

Fiind o veche îndeletnicire a oamenilor, pomicultura marchează un moment deosebit în procesul stabilității comunităților umane, în adâncirea diviziunii sociale a muncii și un pas important în evoluția civilizației societății omenești. [2,45]

De-a lungul sec. XX, pomicultura României a cunoscut transformări fundamentale. Astfel, suprafața ocupată cu pomi fructiferi era de 340.100 ha în 1927, 184.200 ha în 1950, 428.400 ha. în 1970 și 239.900 ha în 1999. Producția totală de fructe a variat, în aceste perioade, între 401.100 tone în 1950 și 2.183.000 tone în 1993. În pofida faptului că în 1993 s-a realizat cea mai ridicată producție de fructe, consumul mediu de fructe/locuitor a fost de numai 35,7 kg, semnificativ mai scăzut decât cel considerat optim pentru indivizii adulți și, în zona temperată (62 kg/locuitor). Principala cauză a acestui consum scăzut a constituit-o structura varietală deficitară, în care prunul reprezenta mai mult de 40% din toți pomii fructiferi ai țării. O altă cauză ar fi reprezentată de producțiile scăzute la unitatea de suprafață la toate speciile și soiurile de pomi fructiferi cultivate în România în ultimii 30-40 de ani. Datorită scăderii accentuate a suprafețelor pomicole, în ultimii ani, și considerând în continuare structura varietală deficitară, ne putem aștepta ca, în viitor, consumul mediu de fructe/locuitor să scadă chiar și sub cel înregistrat în 1993. Soluțiile de ieșire din acest impas nu sunt multe, dar una din ele ar fi aceea a creșterii substanțiale a producțiilor medii/unitatea de suprafață, la toate speciile pomicole aflate în cultură în România, cel puțin până la nivelul producțiilor realizate în prezent în livezile comerciale din Comunitatea Europeană.

Fructele se prelucrează ca atare, se asociază cu alte materii, mai ales pentru a câștiga valori senzoriale noi, și se folosește ca adaos la fabricarea unui număr foarte mare de alte produse: sucuri; conserve de fructe; siropuri și altele. Pentru acest motiv în structura ofertei producției de fructe trebuie să se țină seama de caracteristicile de valorificare a fiecărei specii. [21,23].

Fructele reprezintă un aliment esențial în hrana omului, fiind cunoscută ca mare producătoare de energie, vitamine esențiale întreținerii funcțiilor vitale ale organismului. În România numărul de fabrici de conserve s-a redus, dezvoltându-se în schimb unități mici specializate, dotate conform standardelor europene, care efectuează sacrificări de animale pentru zonele respective.

“Succesul este realizarea constantă a tuturor obiectivelor planificate care prezintă importanță pentru individ”

Valoarea alimentară, dietetică și terapeutică a fructelor este unanim acceptată, ca urmare a conținutului bogat în substanțe organice, minerale, dar mai ales în vitamine și în alte substanțe bioactive. Aceste substanțe pătrund nealterate în organismul uman, întrucât ele se consumă în stare proaspătă. Cultura pomilor și a arbuștilor fructiferi pe teritoriul României se practică de milenii, având o evoluție sinuoasă în funcție de perioada istorică cu tendință permanentă de modernizare și intensivizare. Așezată la distanță egală între Ecuator și Polul Nord, România ocupă un loc privilegiat pentru cultura speciilor de climat temperat, fructele distingându-se prin compoziție chimică, culoare, gust și aromă aproape fără egal.

Toate aceste virtuți, speciile pomicole și le exprimă prin soiuri, tehnologii adecvate de cultură și poartă puternic amprenta ambientului.

Pomicultura constituie unul dintre principalele sectoare ale agriculturii în general și ale horticulturii în special, reprezentând una dintre cele mai intensive ramuri ale producției vegetale și ocupând unul dintre primele locuri sub aspectul eficienței economice. Creșterea eficienței acestei ramuri a agriculturii, în condițiile economiei de piață, reprezentând un deziderat important al momentului actual.

Așadar, orice activitate economică, inclusiv cea din pomicultură, trebuie să aibă ca rezultat o eficiență economică ridicată. Acest lucru impune efectuarea unor calcule cantitative și valorice, cu caracter prospectiv dar mai ales rezultativ, pentru a stabili măsura în care eforturile agenților economici pot contribui la stabilirea unui anumit nivel al eficienței economice.

Acest tip de calcule se face îndeosebi asupra costurilor de producție, întrucât ele reprezintă unul din cei mai importanți indicatori ce caracterizează activitatea producătorului de fructe, constituind elementul de bază al eficienței economice și stabilirii strategiei dezvoltării pe viitor.

Importanța cultivării pomilor rezultă, în primul rând, din valoarea alimentară și terapeutică a fructelor.

În timp, preocupările și acțiunile oamenilor au fost supuse unor profunde transformări, ca urmare a satisfacerii nevoilor sociale și concretizate în diversificarea,

specializarea și integrarea activităților umane, generate de procesul obiectiv cunoscut sub denumirea de **diviziune socială a muncii**. În aceste condiții, la un anumit moment istoric, unii oameni au început să se preocupe și de cultivarea pomilor fructiferi, apărând astfel o nouă îndeletnicire economică cunoscută sub denumirea de **pomicultură**. De-a lungul timpului istoric, activitatea pomicolă a cunoscut perfecționări permanente, aceasta constituind astăzi un subsistem economic, cu rol și funcții distincte în ansamblul economiei naționale (*Tabelul 1*).

Tabelul 1

**Sortimentul și principalele componente ale fructelor
(după Gherghi și colab., 1983)
The assortment and the main components of fruits
(after Gherghi and partners, 1983)**

Specia	Apă	Zahăr total	Amidon	Proteine	Aciditate	Vitamina C	Cenușă
	%	g/100 s.p.*)	g/100 g s.p.	g/100 g s.p.	Titribilă ml NaOH _n /10	mg/100 g s.p.	g/100 g s.p.
Agrișe	83-92	3,0-11,2	1,0-3,9	0,6	23 C	100-300	0,61
Alune	4-10	1,3-2,8	6,8-8,5	13,9	urme	-	0,61
Caise	74-95	5,7-16,8	0,2-1,9	1,1	1,19 M	3-20	2,5
Căpșuni	81-93	3,5-12,7	0,7-1,6	0,8	1,09 C	20-120	0,23
Coacăze	80-89	3,8-11,2	urme	-	0,68 M	3-400	0,3
Cireșe	74-90	6,5-17,9	2,0-5,8	0,9	0,68 M	0,4-17,8	0,15
Gutui	73-88	5,6-14,2	1,0-2,0	0,48	0,87 M	16,0-38,2	0,28
Mere	77-90	6,5-18,0	0,6-3,2	0,54	0,47 M	1,0-58	0,1
Nuci	5-8	1,8-3,2	12,0-15,0	19,8	urme	10-45	0,2
Pere	75-86	6,2-15,8	4,0-6,0	0,42	0,29 C	0,5-26	0,1
Piersici	80-92	5,4-13,5	1,0-2,1	0,72	0,65 M	3,1-40	0,31
Prune	73-88	6,8-19,8	2,0-5,8	0,85	1,46 M	0,2-18,1	0,4
Vișine	77-89	6,3-14,5	1,0-3,8	0,84	1,38 M	1,0-20	0,37

*) *Substanță proaspătă*

Din datele prezentate în tabelul, rezultă că ponderea cea mai mare o are apa, celelalte componente variind funcție de soi. Studiile au arătat că în aceleași condiții pedoclimatice și în același an, compoziția chimică a fructelor este mult diferită de la un soi la altul. Analizele chimice au arătat că gustul mai acru sau mai dulce la diferite soiuri de vișine este determinat nu atât de conținutul de zahăr, cât mai ales de raportul care există între acesta și aciditate. Cu cât raportul este mai mare cu atât fructele sunt mai

plăcute la gust. **Caisele și măceșul** se caracterizează printr-un conținut ridicat de **provitamina A**, în timp ce la măr, cireașă, căpșună, coacăze, nucă, lămâie, grapefruit și portocale acest element chimic nu atinge nici 1%. Fructele cu un conținut mai mare de **vitamina C** sunt **măceșele, coacăze negre, căpșune, lămâi, portocale**; în schimb pruna, caisele, cireșele, coacăzele roșii, nucile, bananele, grapefruit și piersicile dispun de cantități mai reduse. **Vitamina B1** se găsește într-o proporție mai semnificativă în portocale, nuci, prune, lămâi, grapefruit și piersici, iar în cantitate nesemnificativă în măceș, căpșuni, caise și banane. Specii de fructe, precum **caisele, piersicile**, au un conținut bogat în **vitamina B2**, iar mai sărac, până la 50 g – 100 gr. mărul, coacăzele roșii, grapefruit, măceșul. Doar **prunele și merele** conțin anumite cantități de **biotină**. [23].

Pentru obținerea unor produse de calitate și pentru a păstra cât mai intacte valoarea alimentară și însușirile organoleptice, în procesul de prelucrare, trebuie să se țină seama de compoziția fructelor și proporția în care se găsesc diferite componente cum sunt : zahărul, acizii, substanțe pectice, vitamine și substanțe aromate. Organismul uman nu are depozite de vitamine, așa cum are pentru glucide. Fructele diferențiate în raport cu specia și anotimpul de recoltare conțin aproape toate substanțele nutritive necesare organismului, în forme ușor asimilabile. Astfel, fructele, alături de legume, asigură 90-95% din necesarul de vitamină C, 60-80% de vitamină A, 20-30% din grupa de vitamine B, 90-100% din grupul de vitamine P și o bună parte din vitaminele E și K. Totodată, fructele au un conținut ridicat în săruri de Ca, Fe, P, K, Mg, elemente ce intră în formarea scheletului, a diferitelor țesuturi ale organismului uman sau contribuie la echilibrarea reacției sucului gastric.

Ca urmare a importanței fructelor în alimentația omului se pot desprinde câteva caracteristici ale fructelor, după cum urmează:

- fructele au un rol deosebit în menținerea echilibrului fiziologic, datorită conținutului ridicat de minerale și vitamine;
- fructele sunt produse perisabile, depozitarea lor presupunând existența unor condiții speciale de microclimat;
- fructele se obțin în toate regiunile țării, într-o mare diversitate sortimentală;
- condițiile naturale favorabile multor culturi accentuează formarea zonelor,

bazinelor și centrelor pomicole de mare tradiție;

- modelul de consum al populației este influențat de existența unor zone pomicole consacrate, ca urmare a structurii de producție diferite pe specii.
- fructele, spre deosebire de legume, sunt produse sezoniere. Oferta internă este completată, în extrasezon, de importurile din Turcia, Grecia, Spania, Italia, Israel etc.;
- fructele se cultiva în toate gospodăriile populației și asigură un nivel ridicat al autoconsumului;[34,56].
- datorită destinațiilor diferite fructelor (consum proaspăt, depozitare, industrializare, export) este necesară utilizarea unor canale de distribuție specifice;
- în Uniunea Europeană, Organizarea Comună a Pieței legumelor și fructelor are la bază Reglementarea Consiliului nr.2200/1996, amendată cu Reglementarea Consiliului nr.2699/2000 și Reglementarea Comisiei nr.1492/2003, care stabilește suprafețele garantate pentru nuci;